

**ПРОБЛЕМА «ДЕФІЦИТУ ДЕМОКРАТІЇ»
У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ**

Для України, яка закріпила відповідними змінами у Конституції стратегічний курс до європейської інтеграції, яка послідовно перетворює державну політику згідно з проголошеним курсом, вивчення функціонування інститутів є важливим моментом. На сьогодні, вступ до Євросоюзу розглядається багатьма державами як один з привабливих шляхів розвитку в процесі їх державно-правового регулювання. Безперечно, привабливість членства пов'язана з тими успіхами, які були досягнуті Європейським Союзом за всю історію свого існування, але крім позитивних моментів, існують певні недоліки функціонування такого утворення.

Одним з таких негативних моментів є «дефіцит демократії». Запровадження цього поняття пов'язують з ім'ям французького юриста, експерта з економічних питань Європейського Співтовариства Жоржа Веделя, який вказував на необхідність розширення законодавчих повноважень Європарламенту та залучення громадян до політичного життя через Парламентську Асамблею у своїй Доповіді від 25.05.1972 р.

Союз завжди був центром дискусій науковців щодо браку демократії. Гостру критику викликало те, що єдиним легітимно створеним органом, який формується шляхом прямих виборів громадянами Європейського Союзу, був Європейський парламент наділений переважно дорадчо-консультативними повноваженнями, а головним суб'єктом у законодавчому процесі виступала Рада ЄС, яка складалася із представників держав-членів на міністерському рівні, тобто із представників виконавчої влади на національному рівні. Таким чином, громадяни ЄС практично були позбавлені впливу на процес ухвалення рішень.

Проблему «дефіциту демократії» мав вирішити Лісабонський договір підписаний 13 грудня 2007 року, яким внесено певні корективи в інституційну структуру та діяльність ЄС. Оновлений договір надав нового стимулу розвитку наднаціональних органів, підсилив змагальність та значення своїх інститутів для громадян Європейського Союзу.

Так, основними правовими засобами подолання «дефіциту демократії» в Європейському Союзі, відповідно до Лісабонського договору, є:

– посилення ролі Європейського Парламенту, який прямо обирається громадянами та наділений більш широкими повноваженнями;

– залучення національних парламентів до роботи Європейського Союзу, з метою реалізації принципу субсидіарності;

– гарантування прав людини та громадянських свобод, в силу того, що Хартія фундаментальних прав стала юридично зобов'язуючим документом та набула однакового правового статусу з договорами Європейського Союзу;

– запровадження права на громадянську ініціативу – щонайменше один мільйон громадян, які є громадянами значної кількості держав-членів, можуть запропонувати Європейській Комісії в межах її повноважень висунути будь-яку належну пропозицію з питань, щодо яких, на їхню думку, слід ухвалити правовий акт Союзу на виконання Договорів;

– чітка категоризація повноважень, внаслідок чого відносини між державами-членами стануть більш зрозумілими;

– можливість виходу держав-членів зі складу Союзу.

Запровадження інституту «громадянської ініціативи» дало змогу розширити політичні права громадян шляхом закріплення права кожного з них на участь у демократичному житті Союзу. Можливість реалізації такого права означає визнання громадянського діалогу як ключового стандарту діяльності, який є продовженням існуючої практики Комісії щодо проведення широких громадських консультацій у тих випадках, коли прийняття законодавчого акта Союзу може зачіпати права та інтереси осіб у ЄС.

Необхідно вказати, що Лісабонським договором також було закріплено норму про прийняття рішень у Раді ЄС за принципом подвійної більшості, коли враховується не тільки кількість голосів міністрів держав-членів (55% або 72%), а й кількість населення, яку вони представляють (65%).

Отже, можна дійти висновку, що Лісабонський договір суттєво розширив повноваження Європарламенту, зміцнив принцип верховенства права, посилив демократичність Союзу, завдяки закріпленням певних можливостей, але «дефіцит демократії», брак демократичної легітимності інститутів ЄС, а також посилення впливу європейської бюрократії, як особливої проблеми ЄС, він, на жаль, не усунув. Ці проблеми необхідно вирішувати поки це ще може принести позитивний результат, бо якщо ЄС повністю вичерпає той ліміт довіри, що надали йому громадяни, це може призвести до безповоротних наслідків.

Вбачається, що закріплення вже наявних здобутків інтеграції, а також реформування інституцій Союзу для створення

доступного й ефективного для виборців механізму прийняття рішень на наднаціональному рівні, є логічним і назрілим вирішенням цього вкрай важливого і наболілого питання.

Науковий керівник: к.ю.н., асистент кафедри Наумова К. І.

**ВРУБЛЕВСЬКА ВІКТОРІЯ ВІТАЛІЙНА,
ЧЕРНЕНКО АРІНА ПАВЛІВНА**

Національний університет «Одеська юридична академія»

МЕТА, ПРЕДМЕТ І ЗМІСТ НІЦЦЬКОГО ДОГОВОРУ

У лютому 2000 року відбулася нова зустріч урядів держав-членів для підготовки до наступної серйознішої реформи установчого документа Європейського Союзу.

Він завершився 11 грудня 2000 року в Ніцці, Франція. Текст поправки до Договору про Європейський Союз та Договору про створення Європейського Союзу затверджується на рівні глави держави/уряду Союзу.

Тому цей документ відомий як Ніццький договір, (це офіційна назва), хоча остаточне підписання відбулося 26 лютого 2001 року в Брюсселі. Ніццький договір набув чинності після ратифікації всіма державами-членами 1 лютого 2003 року. Ніццький договір має на меті внести зміни та доповнення до актів, які є частиною союзу та спільноти. Обґрунтування та мета Ніццького договору викладені в преамбулі: «Завершити процес, розпочатий Амстердамським договором. Він призначений для підготовки інституцій Європейського Союзу до роботи у більшому союзі». Угода створила додаткові можливості для тіснішої співпраці між окремими державами-членами ЄС з проектом Амстердамської угоди [1].

Модель Ніццького договору полягала в підготовці Європейського Союзу до членства 12 нових державах. Конференція в Ніцці визначила 13 країн-кандидатів.

Нові країни-члени, які приєдналися до союзу, вимагали реформ не лише від країн, які брали участь у виборах. По-перше, необхідна деяка «перебудова» механізмів управління спільною в плані зміцнення основ структури та позанаціональної діяльності.

Правовий статус транснаціональних інституцій також потребував деяких змін, внаслідок чого Ніццький договір змінив порядок створення комісії та встановив максимальну кількість членів (26 осіб).